

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ
RESEARCH INSTITUTE FOR LABOUR AND SOCIAL AFFAIRS

Rizikové chování a snahy o jeho řešení v kontextu sociální politiky obcí

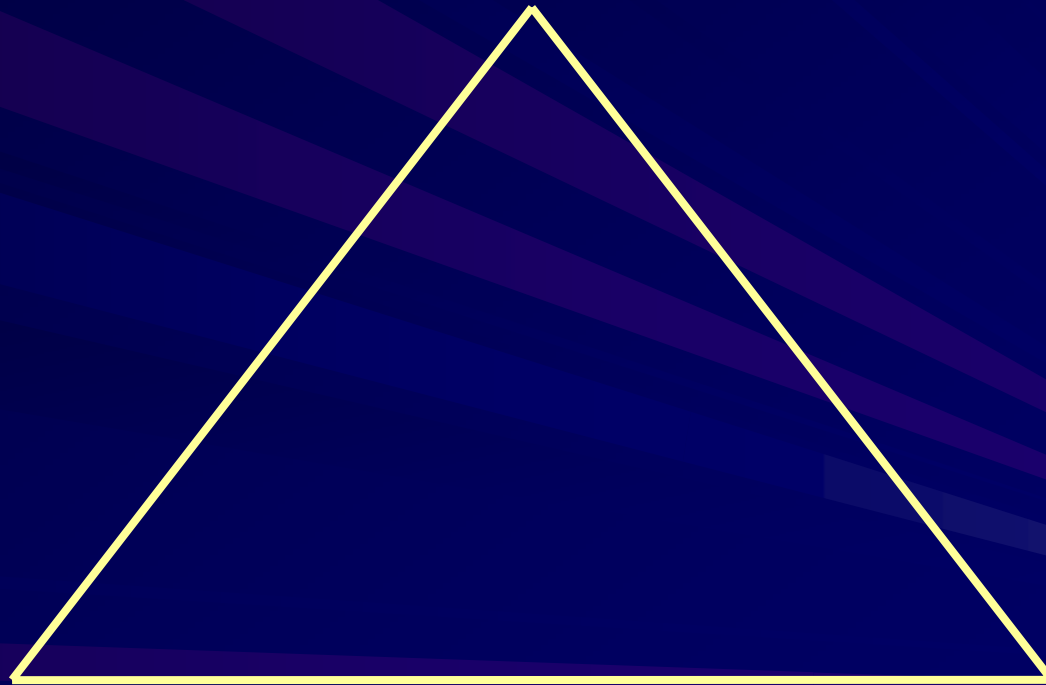
Mgr. Pavel Bareš

Pozadí výzkumu

- Výsledky výzkumného šetření realizovaného mezi pracovníky pověřených obecních úřadů;
- Osloveny všechny obce tohoto typu v celé České republice;
- Distribuce dotazníků elektronickou poštou, v případě potřeby poštou
- Účast na šetření 114 obecních úřadů, respektive městských částí hlavního města Prahy - návratnost dotazníků 28 %;
- Návratnost dotazníků limituje možnosti zobecnění, nicméně parametry obcí zahrnutých do vzorku v řadě ohledů odpovídaly celorepublikovým charakteristikám obcí tohoto typu a lze proto předpokládat, že situaci v ČR mohou zjištěné výsledky odrážet poměrně přesně;
- Výzkum zaměřen primárně na problematiku sociálních služeb
  - K rizikovému chování odkazují pouze některé otázky (viz dále);
  - Výsledky pokrývají pouze některé aspekty spadající do problematiky rizikového chování.

Sledované okruhy otázek a oblasti, k nimž odkazují

sociální problémy (problémové či rizikové jevy)
veřejné zájmy

cílové skupiny (klienti)
poptávka

sociální služby
nabídka

Problémové a rizikové jevy

sociální problémy (problémové či rizikové jevy)
veřejné zájmy

- význam problému
- efekt realizovaných opatření

cílové skupiny (klienti)
poptávka

sociální služby
nabídka

Význam problému

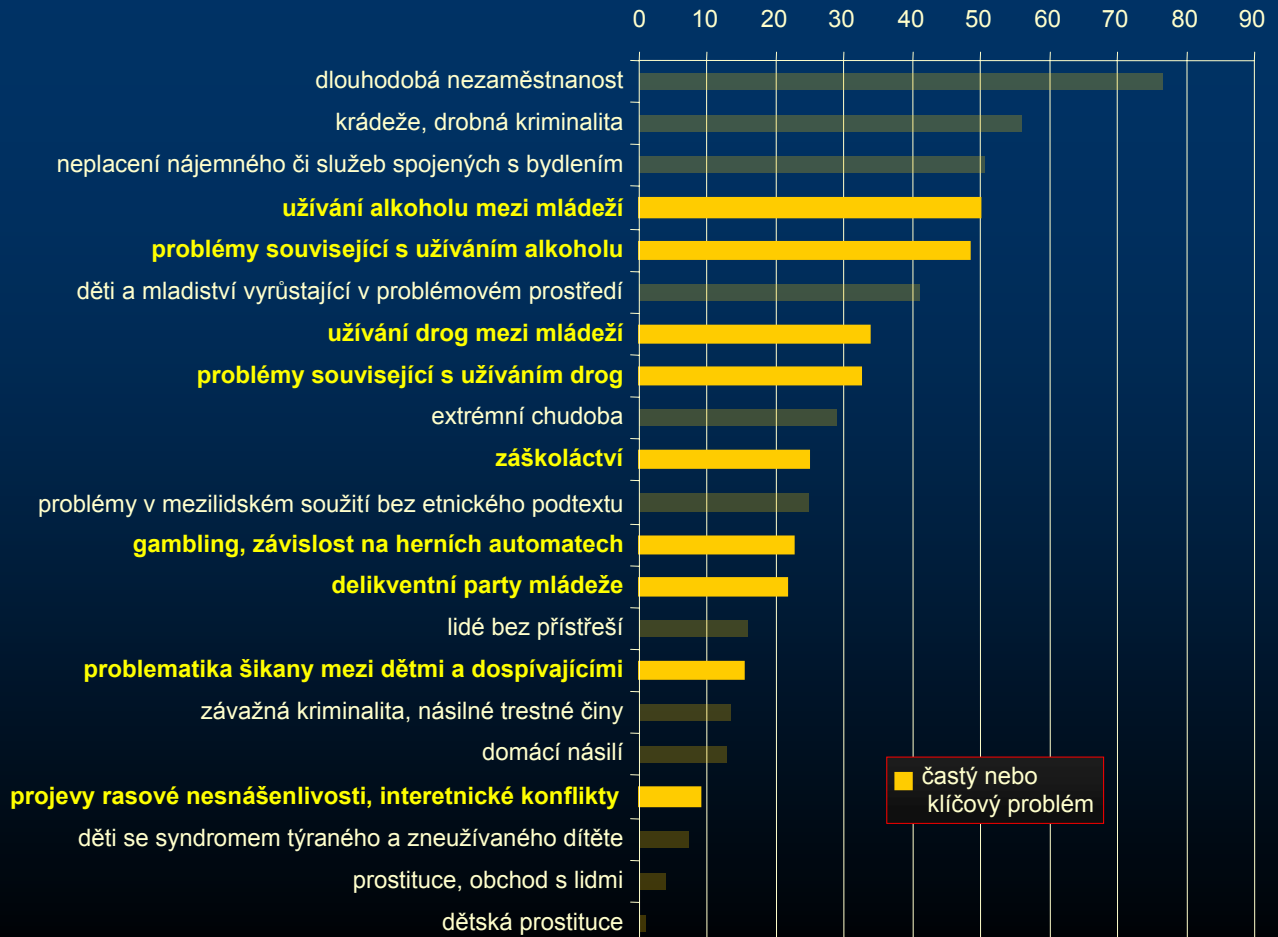

Kritéria zvolená pro výběr jevů vztažených k rizikovému chování

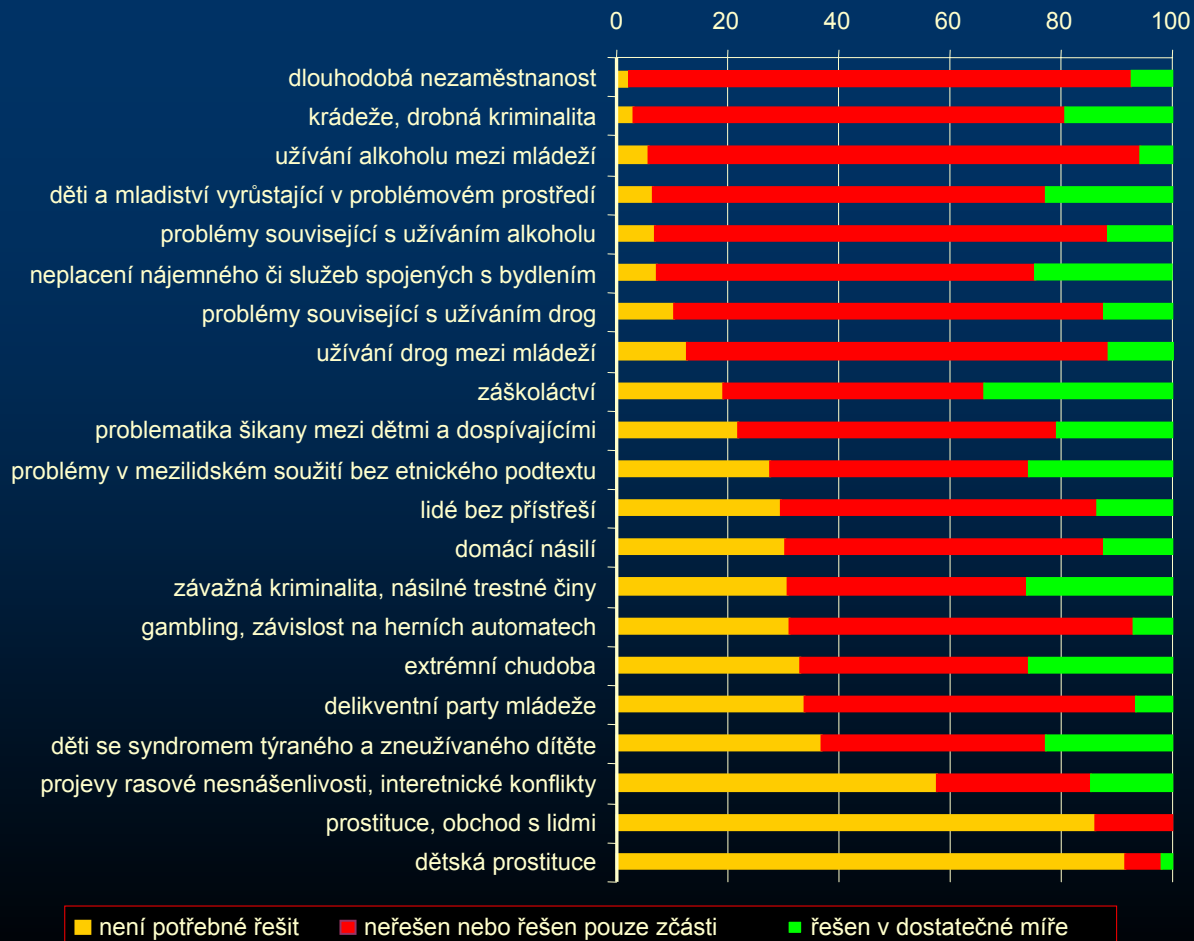
Jako jevy související s rizikovým chováním **nebyly chápány jevy s těmito charakteristikami:**

- Důsledek nepříznivé situace (na rozdíl od důsledku jednání jedince)
  - Obě modalities je obtížně rozlišit – vodičko: okruh intervencí zaměřen na práci s motivací jedince nebo na vnější okolnosti?
  - Otázka „míry zavinění“ sporná obzvláště u *osob bez přístřeší* – kritérium: „život na ulici“ nahlížen ve většině případů jako projev životní nutnosti, nikoliv jako záležitost určitého životního stylu.
- Jedinec je v pozici oběti nebo může být k jednání tlačěn, společnost se dostává do konfliktu nikoli s jedincem samotným, ale s původcem situace, v níž se jedinec ocitá.
  - Diskutabilní v případě *prostituce*, nicméně tato problematika hodnocena společně s problematikou *obchodu s lidmi*, kde je tento aspekt zřejmý.
- Jevy spojené s kriminálním jednáním s výjimkou *delikventních part mládeže* (delikventní jednání mladistvých je žádoucí klasifikovat spíše jako rizikové chování, nežli jako formu sociální patologie).
- *Problémy v mezilidském soužití bez etnického podtextu* (specifikace jevu v dotazníkovém šetření – nepřiliš závažné problémy, pakliže u nich není přítomen etnický nebo rasový podtext.

Význam problému

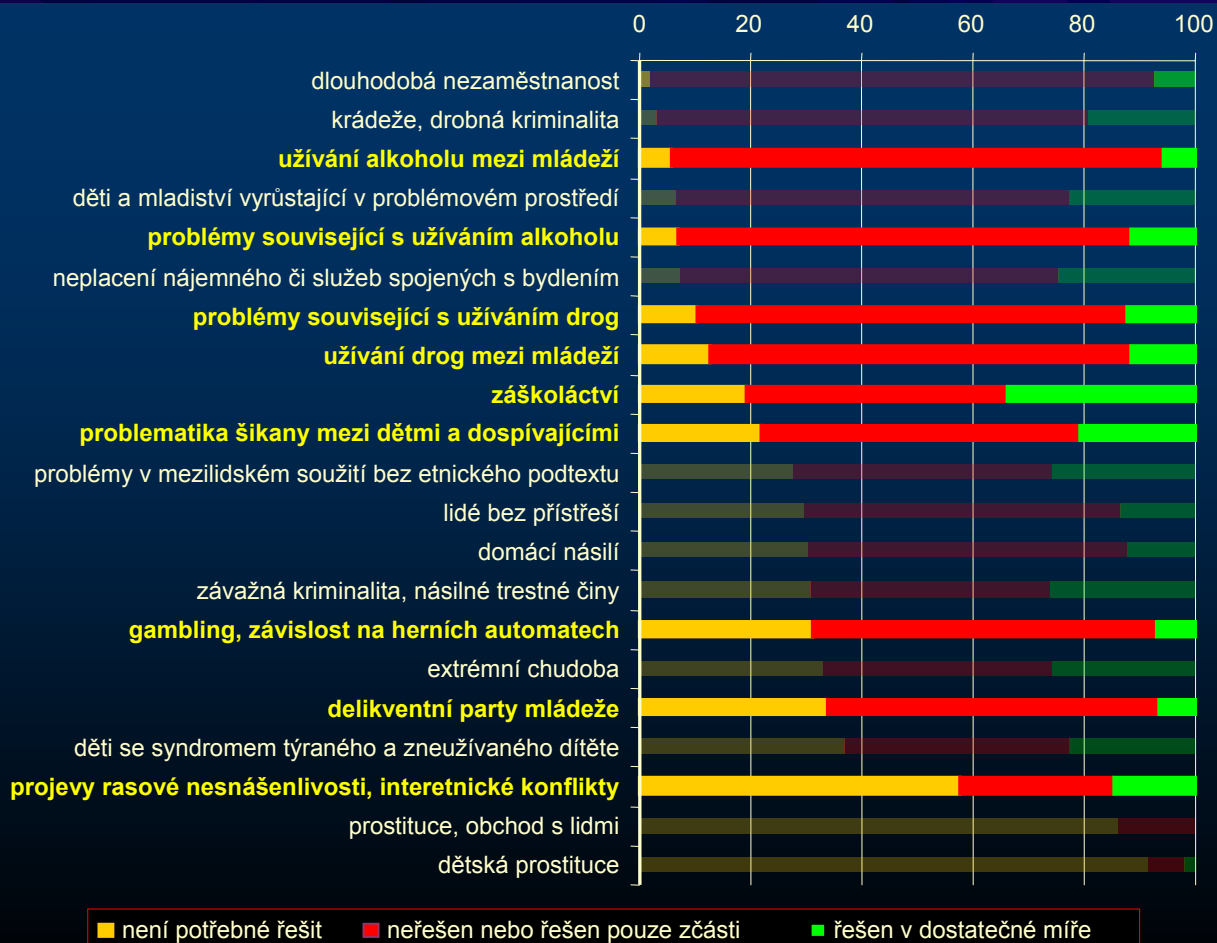

Potřebnost řešení a přiměřenost aktivit

Potřebnost řešení a přiměřenost aktivit

Cílové skupiny

sociální problémy (problémové či rizikové jevy)
veřejné zájmy

- odhad počtu osob za 12 měsíců
- možnosti uspokojení potřeb klientů

cílové skupiny (klienti)
poptávka

sociální služby
nabídka

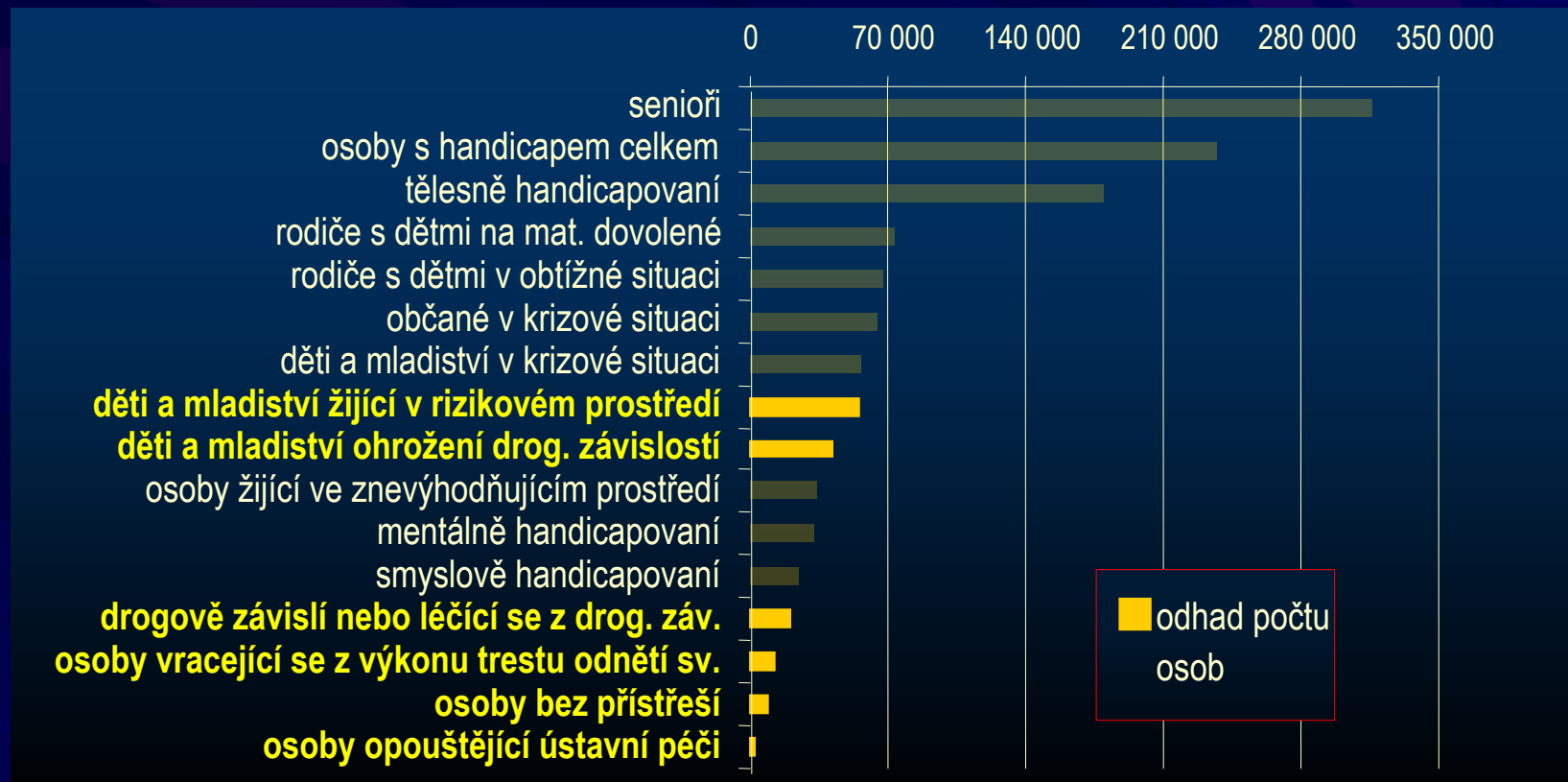
Orientační extrapolace velikosti cílové skupiny v ČR

Kritéria zvolená pro výběr skupin vztažených k rizikovému chování

- Cílová skupina se chováním, jež lze chápat jako rizikové, ohrožující nebo sociálně-patologické, přímo vyznačuje (*děti a mladiství ohrožení drogovou závislostí a drogově závislí nebo léčící se z drogové závislosti*);
- U cílové skupiny riziko takovýchto forem chování výrazně narůstá (*děti a mladiství vyrůstající v rizikovém prostředí a osoby potýkající se se základními existenčními riziky*)
  - Do druhé uvedené skupiny nebyly řazeny osoby ocitající se v krizové situaci (předpoklad krátkodobého trvání), osoby žijící ve znevýhodňujícím prostředí (obecné pojetí znevýhodnění, výskyt rizikových faktorů zdůrazňuje jiná kategorie) a osoby, jimž je poskytována sociální péče (senioři, osoby se zdravotním handicapem, rodiče s dětmi).

Orientační extrapolace velikosti cílové skupiny v ČR

Orientační extrapolace pro cílové skupiny o velikosti do 50 000

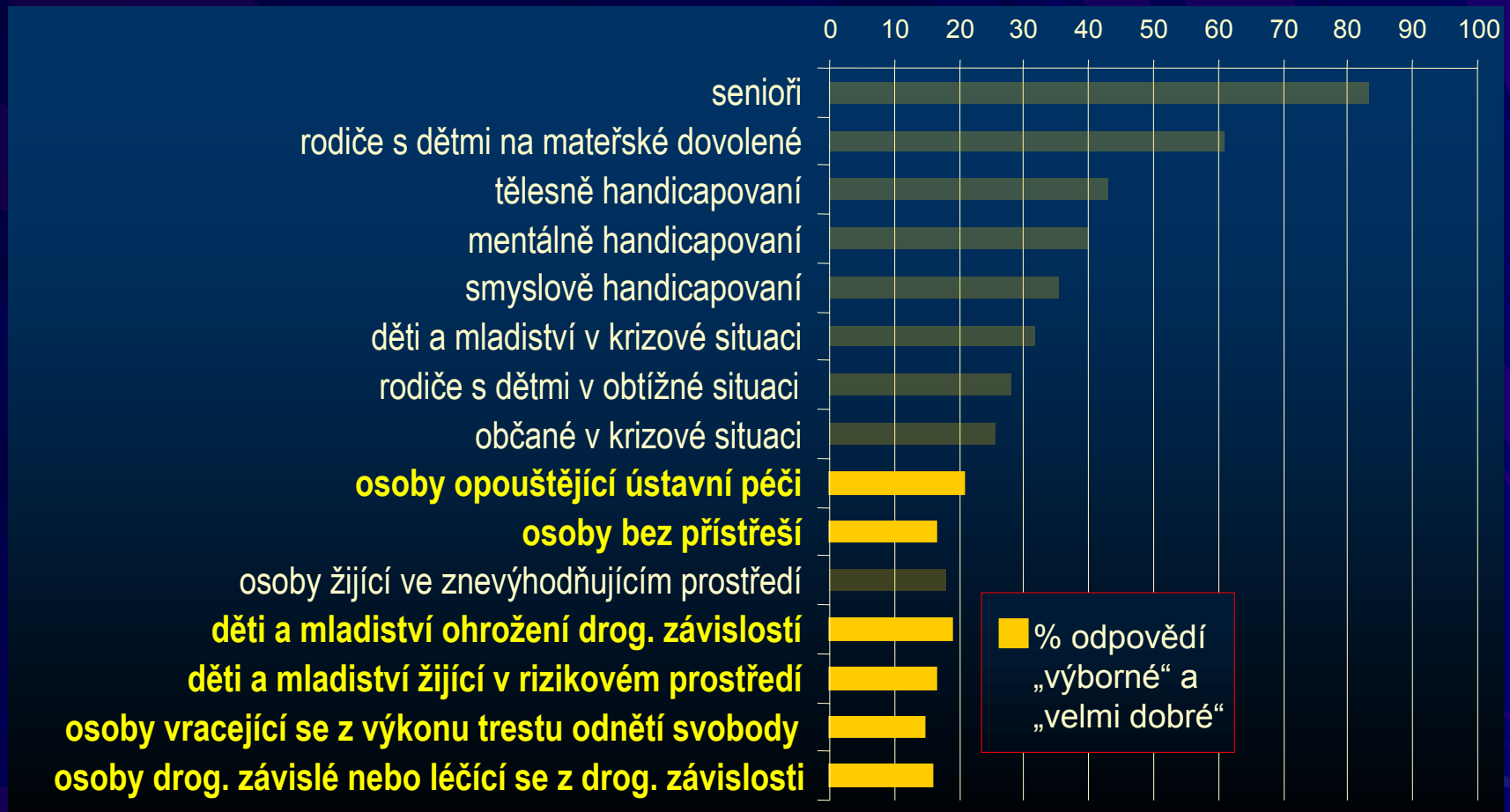

Možnosti uspokojení potřeb

Cílové skupiny jsou seřazeny podle vážených průměrů, pořadí skupin v některých případech proto nezávisí na počtu respondentů uvádějících pozitivní hodnocení.

Možnosti uspokojení potřeb

Cílové skupiny jsou seřazeny podle vážených průměrů, pořadí skupin v některých případech proto nezávisí na počtu respondentů uvádějících pozitivní hodnocení.

Sociální služby

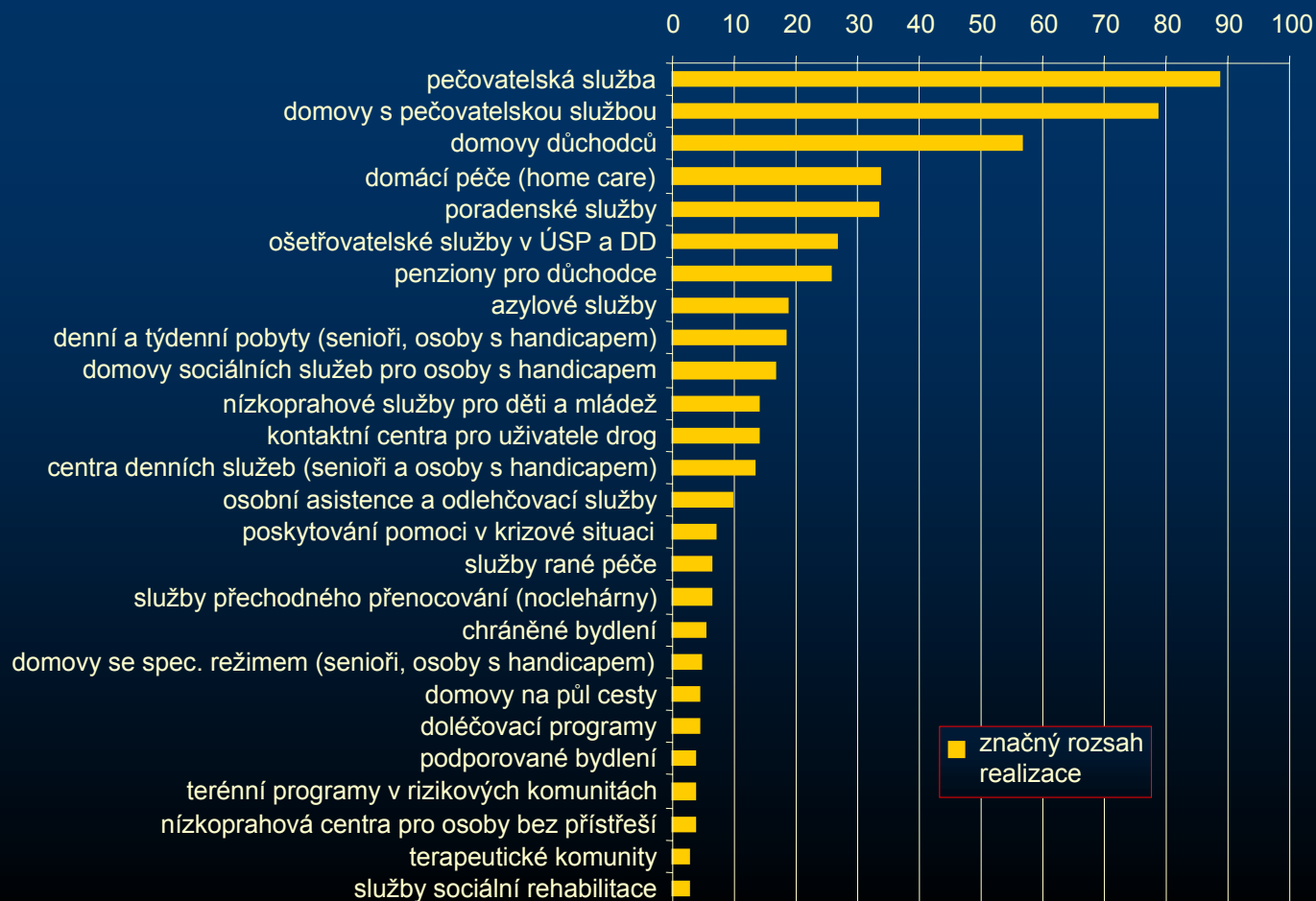
sociální problémy (problémové či rizikové jevy)
veřejné zájmy

- rozsah realizace
- zapojení NNO
- hodnocení finančních zdrojů
- přiměřenost potřebám

cílové skupiny (klienti)
poptávka

sociální služby
nabídka

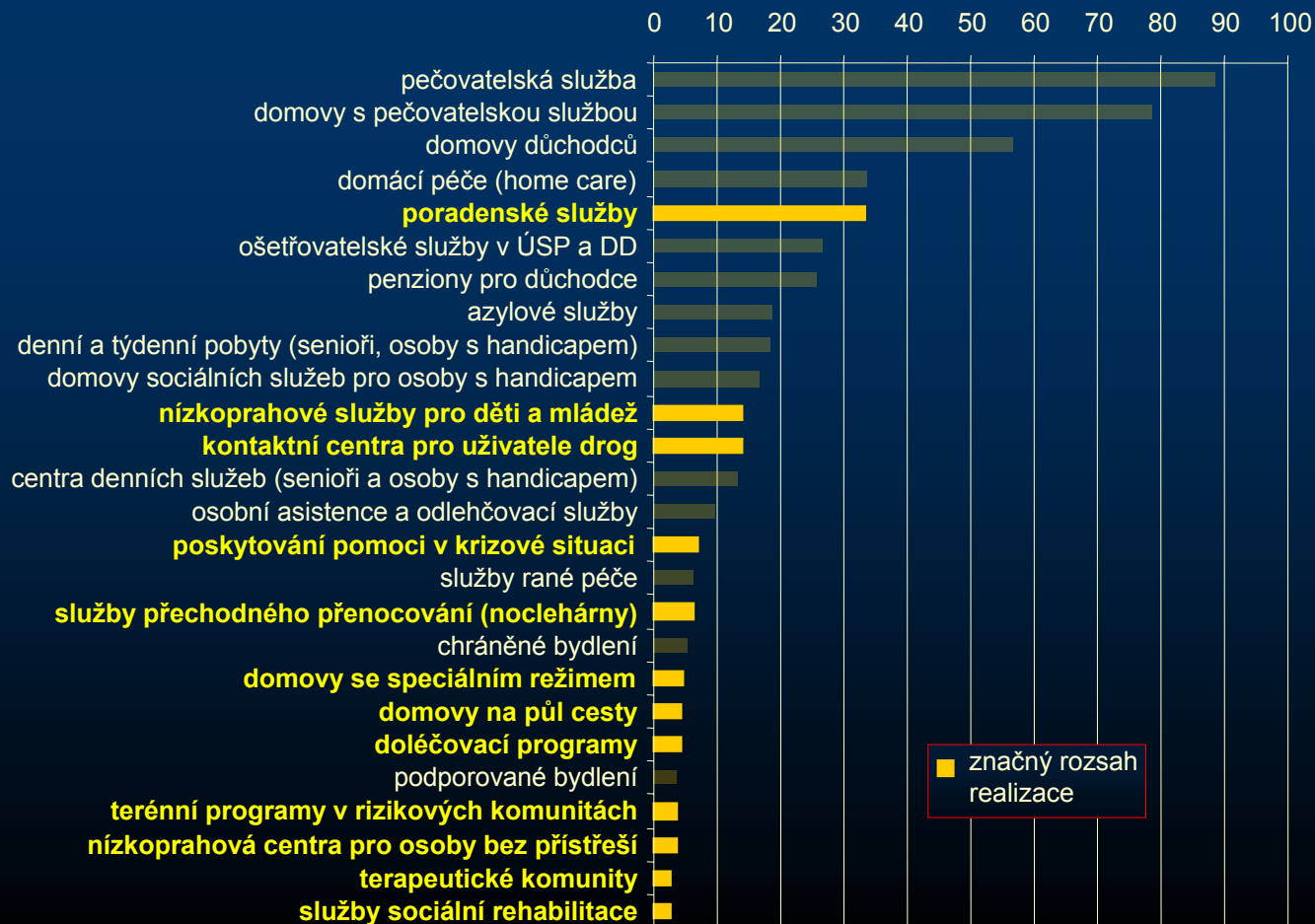
Rozsah realizace

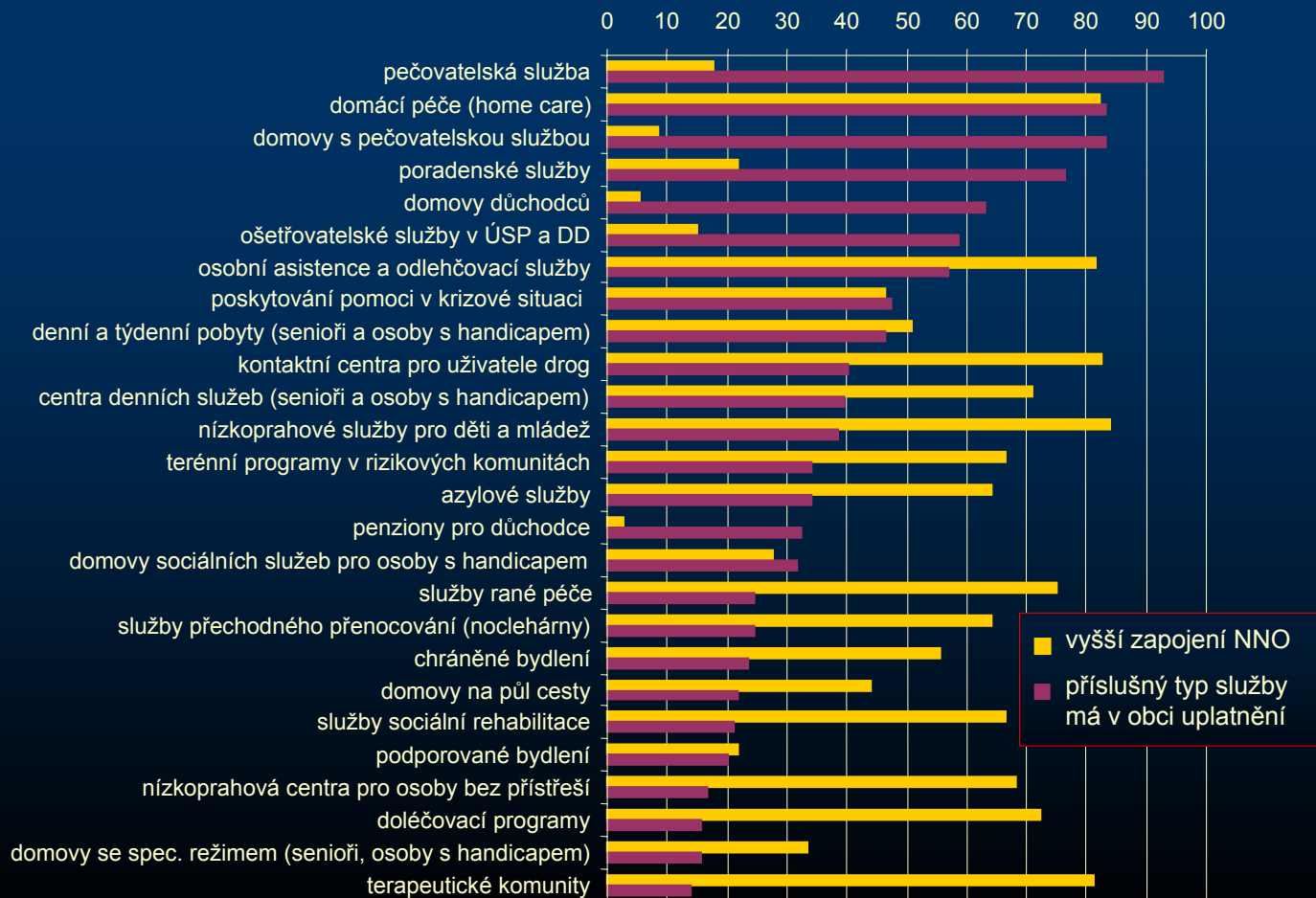
Kritéria zvolená pro výběr služeb vztahených k rizikovému chování

- Je možné očekávat, že klientela dané služby může zahrnovat osoby vyznačující se rizikovým chováním
- Příslušná služba může výskyt rizikového chování u klienta snížit, či mu alespoň poskytnout určitý *modus vivendi* (např. *domovy se speciálním režimem*).
- S výjimkou *domovů se speciálním režimem a poradenství* tedy jde o služby, které nový zákon o sociálních službách vymezuje jako služby sociální prevence.

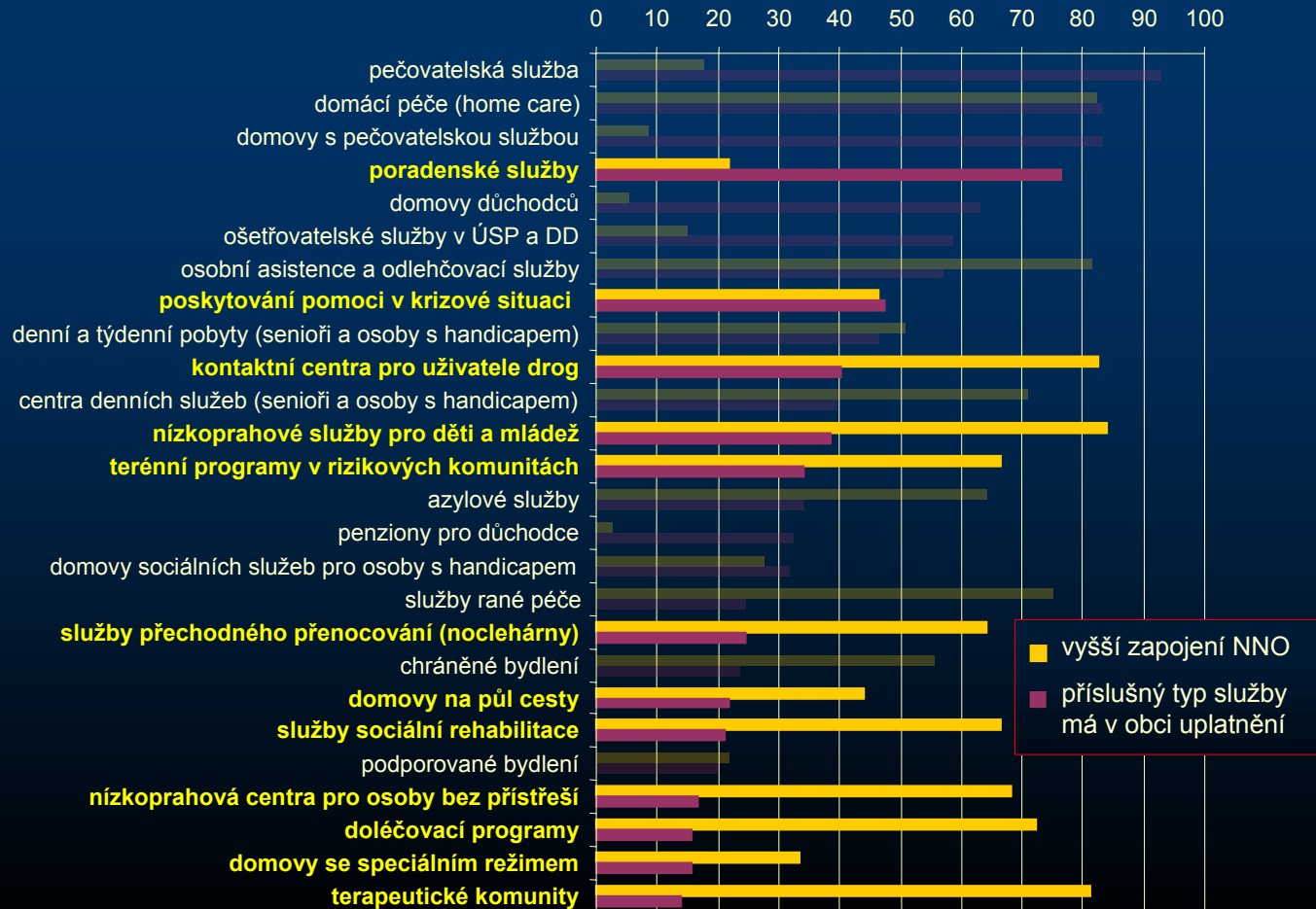
Rozsah realizace

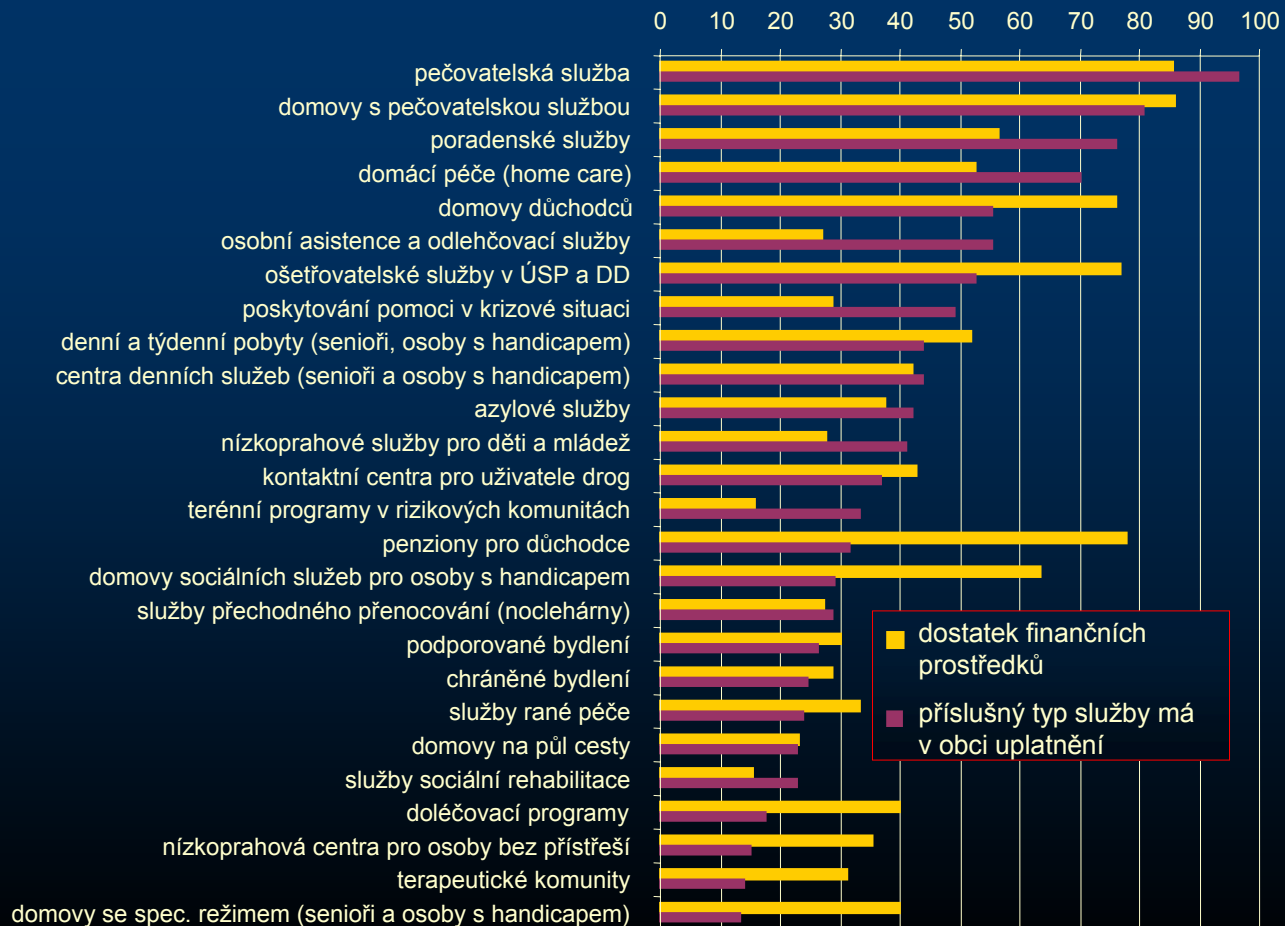
Míra zapojení NNO

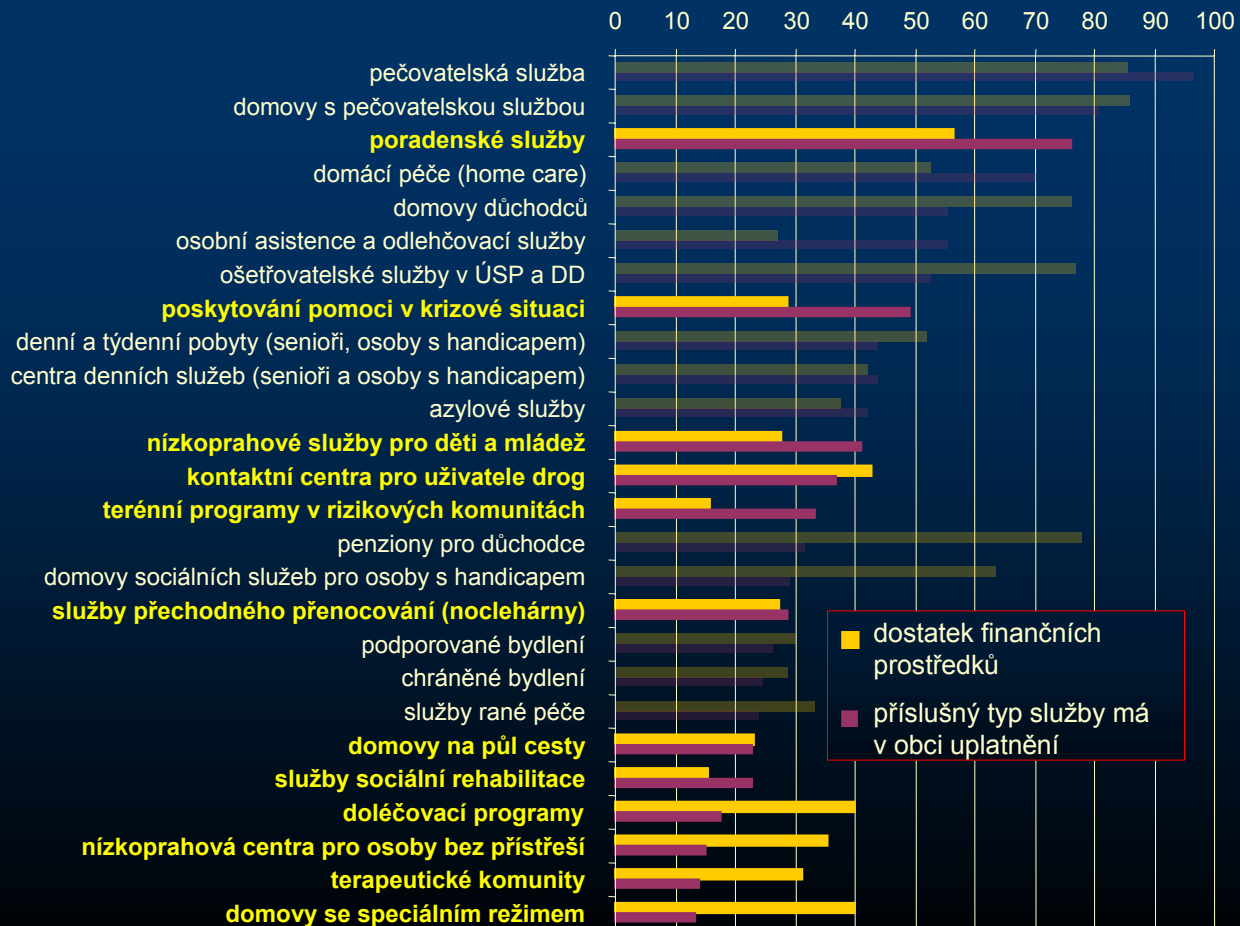
Míra zapojení NNO

Hodnocení finančních prostředků

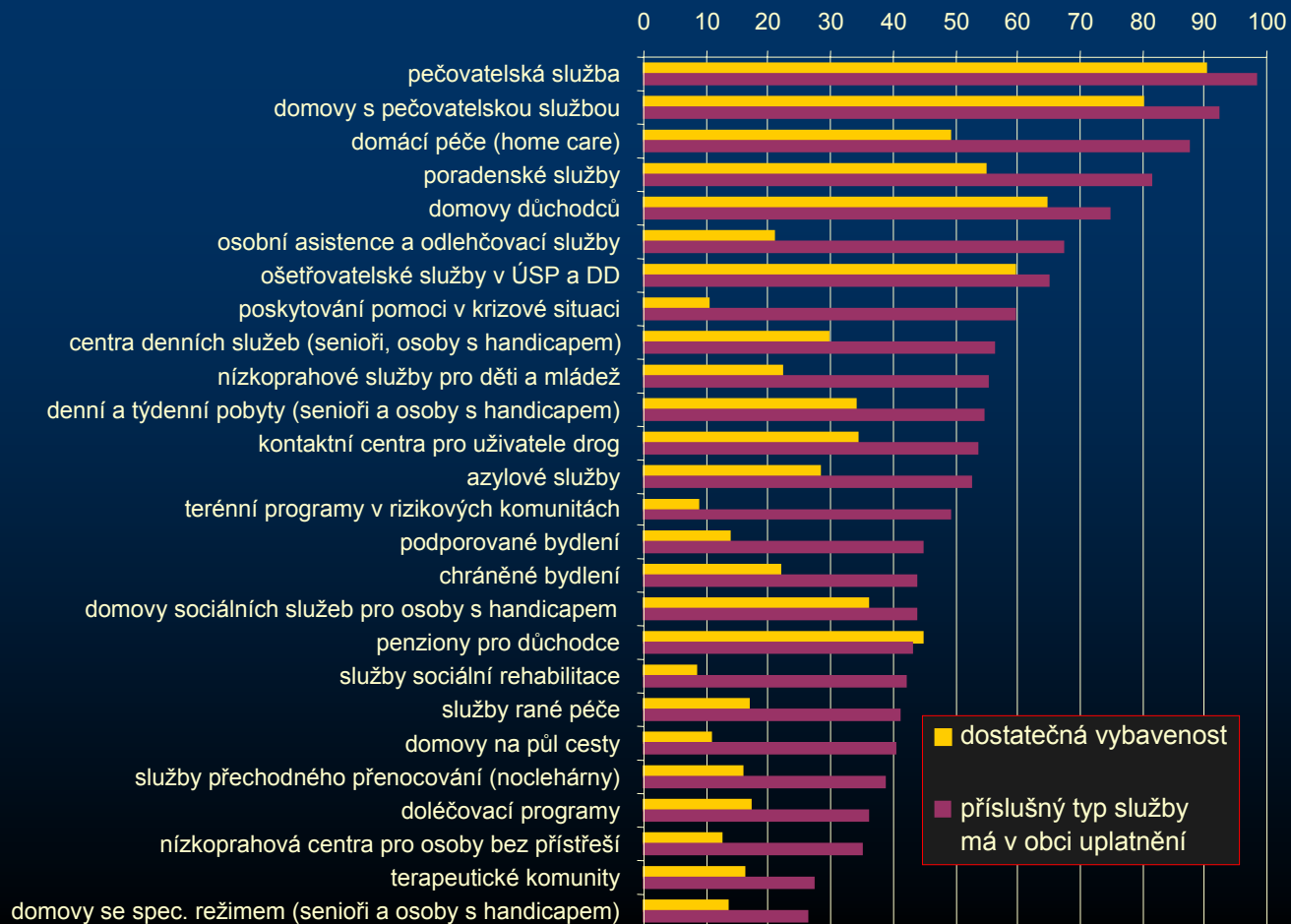

Hodnocení finančních prostředků

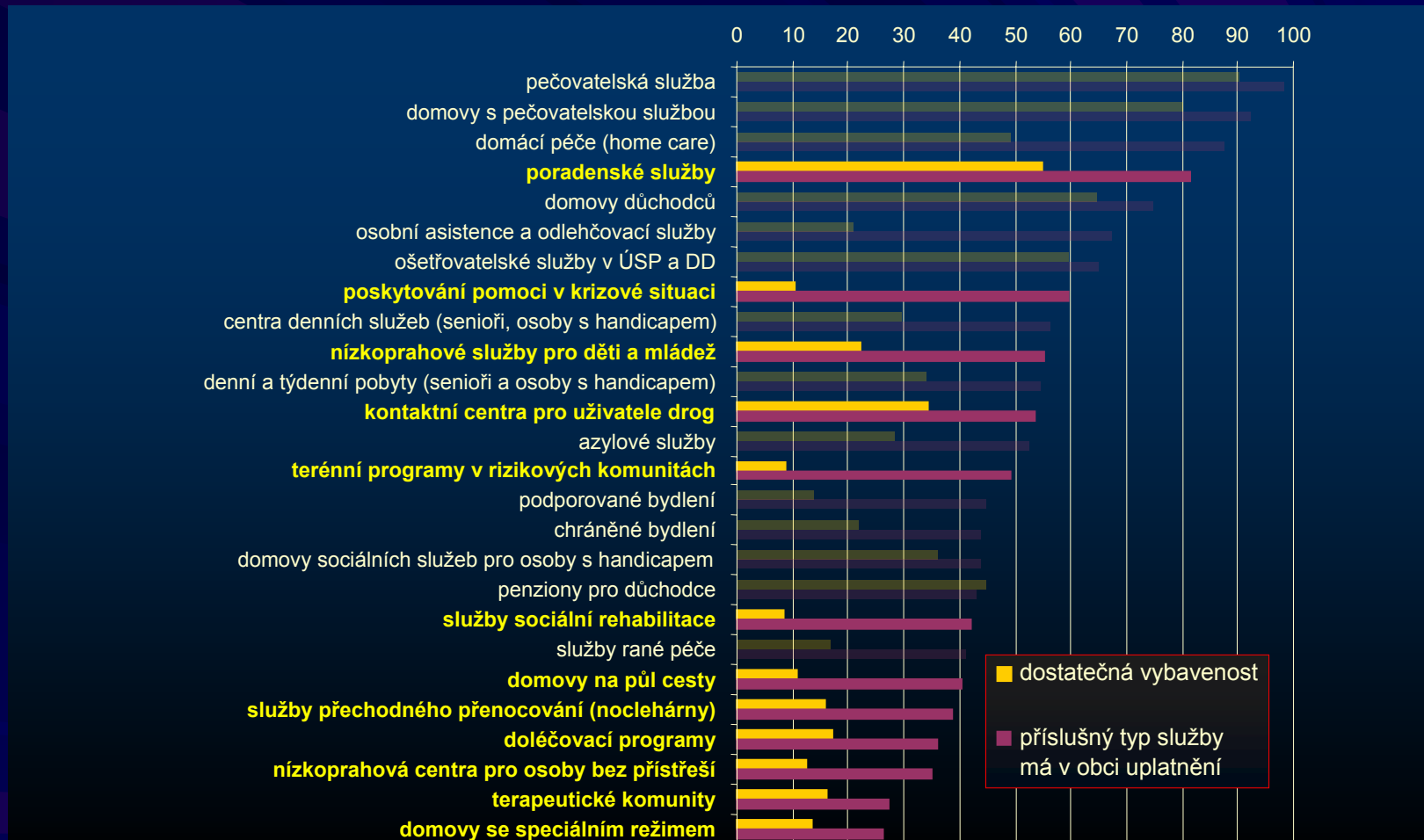

Přiměřenost rozsahu potřebám

Přiměřenost rozsahu potřebám

Závěry

Je otázkou, které problémové a rizikové jevy, cílové skupiny a typy služeb dávat do souvislosti s rizikovým chováním. Při zde zvoleném vymezení můžeme konstatovat tyto skutečnosti:

- S rizikovým chováním související **problémové a rizikové jevy**: Srovnatelný význam a srovnatelná míra potřebnosti jejich řešení jako u ostatních sledovaných jevů. Realizovaná opatření většinou nedostačují v obou podskupinách;
- **Cílové skupiny** vyznačující se rizikovým chováním: Nejméně početné a jejich potřeby uspokojeny výrazně hůře než potřeby dalších sledovaných skupin;
- **Sociální služby** vztahující se k situaci rizikově se chovajících osob s výjimkou poradenských služeb: Nejnižší rozsah realizace, nejméně finančních prostředků a nejnižší přiměřenost potřebám;

Jevy související s rizikovým chováním mají srovnatelný význam jako další sledované problémové okruhy, **snahy o jejich řešení v oblasti sociálních služeb** jsou však daleko méně úspěšné a mají nižší prioritu, nežli je tomu u dalších problémových okruhů.